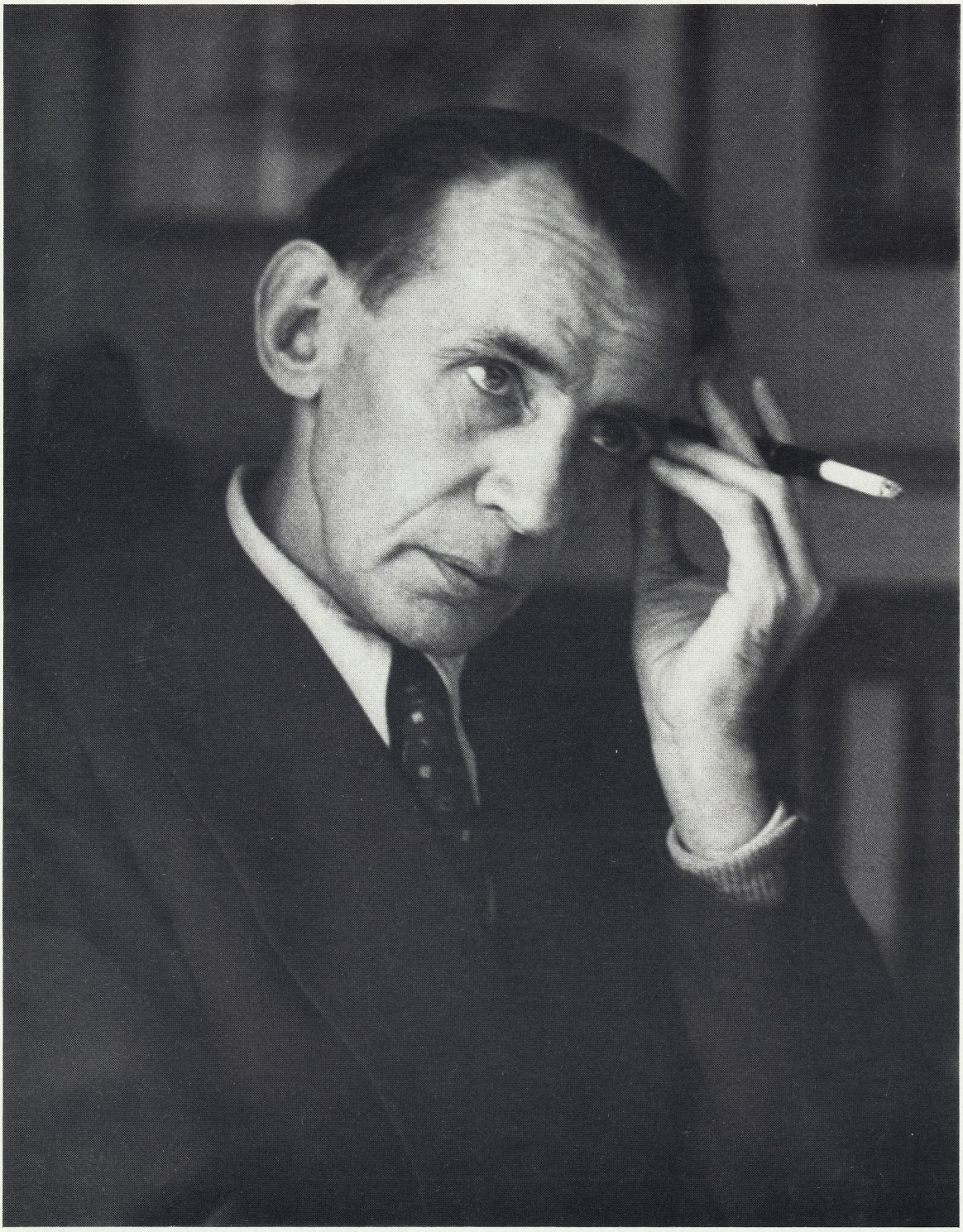

Poste Restante ★

Medlemsblad för
Nils Ferlin-Sällskapet
Nr 2 1987

Vid nyår

För Brand av Nils Ferlin

Vi människor sitta i världen i gårdar så kalla och grå.
Vi önska en låga på härden att värma oss på —
Ack, somliga sitta så stilla, de röra ej hand eller lem.
De sitta där bara och önska ett ljus i sitt fattiga hem.
Men somliga sitta med flinta, de sitta med flinta och slå.
Då knackar det kanske på dörren... det knackar på dörr'n
stig på!

Se, då är det de som vandra, de gå ifrån hus till hus
att låna ett ljus av andra — men andra ha inget ljus.
Vi människor sitta i världen i gårdar så kalla och grå,
mens tiden sveper sin vinge och dagarna gå och gå.

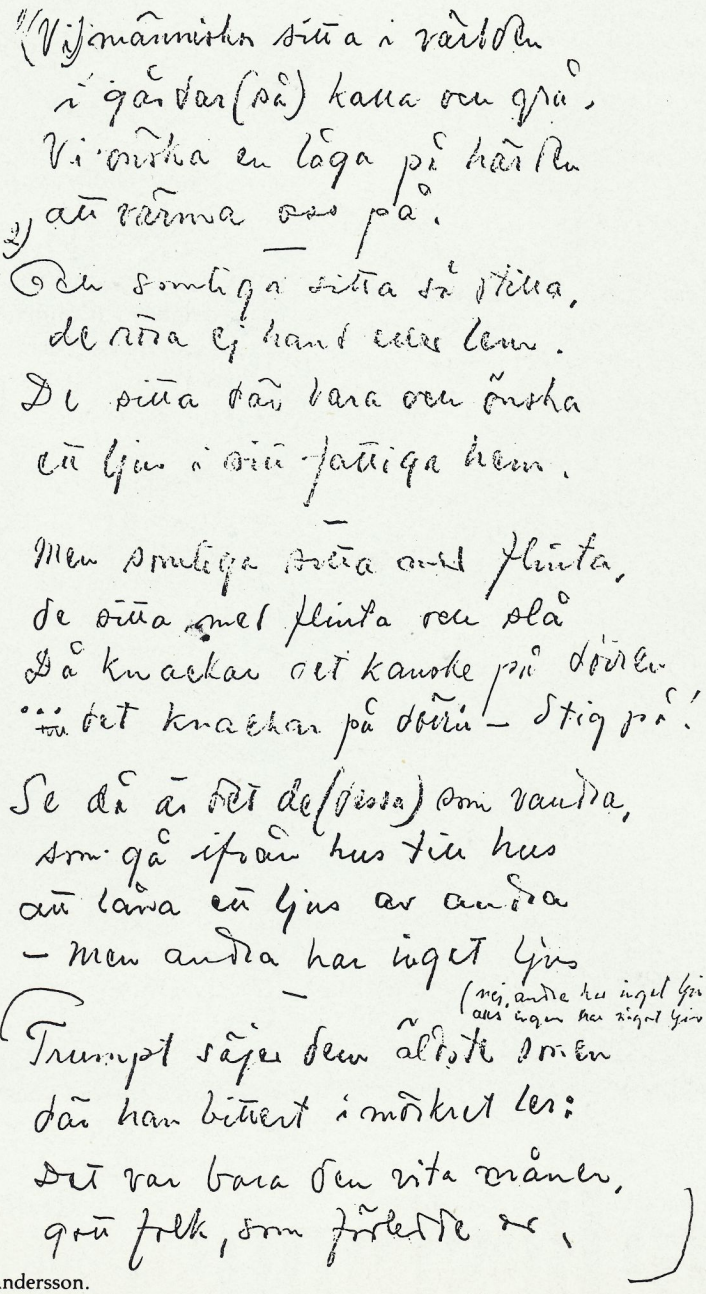

Omslagsbild: Foto Roland Andersson.

Kära Ferlinvänner

Låt oss den här gången se, hur ett par manuskript och tidningsklipp kan bekräfta en föreställning om Nils Ferlin och motsäga en annan. Även om han kunde dra fram ett rim ur ärmen och skriva ner det på en matsedel, arbetade han länge och omsorgsfullt på sina dikter. Men han kunde strö ut dem i olika tidningar och tidskrifter, egna och andras, i och utom Klara. Den här gången gäller det **Brand.**

Under åren 1928-1932 upplevde **Brand,** vars redaktör var C.J. Björklund, en litterär storhetstid, som hade sin kulmen mot slutet av 1931. Dominerande var den lyriska modernismen med återkommande bidrag från författare som Harry Martinson, Artur Lundkvist, Erik Asklund, Gustav Sandgren och Josef Kjellgren. Det kunde t o m hända att samtliga "fem unga" fanns representerade i ett och samma nummer. En flitig och engagerad medarbetare var Carl Emil Englund, som med sina debattinlägg hjälpte till att sätta sin prägel på tidskriften, kanske inte alltid i linje med C.J. Björklunds idéer; denne ville hellre ha en politiskt engagerad dikt - en diktning som tog ställning i klasskampen. Modernisterna sysslade, menade han, för mycket med formen och för lite med att ge dikten ett nytt innehåll. Under en lång period förekom en ivrig diskussion i **Brands** spalter om den moderna diktens uppgift.

Så småningom utkristalliserade Artur Lundkvist och C.E. Englund 1930 ett motto för en ny litteratursida i tidningen: "Vi är unga, vi är galna". De ansåg att formen var viktig, men dikten skulle också ge "verkligheten av idag och inställa människorna i denna verklighet". I synnerhet ansluter man sig till -ismernas program och då särskilt expressionismens. Det som skulle skildras var inte längre "idylliska herrgårdsalléer och björkbackar" utan "sjudande gathörn och verkstadshallar med maskiner".

Men det var inte bara modernisterna som fick komma till tals i **Brands** spalter. Även lyriker som Nils Ferlin och Helmer Grundström och prosaförfattare som Ivar Lo-Johansson, Willy Walfridsson, Eyvind Johnson och Gustaf Rune Eriks förekommer. Emil Manus som vi känner från kretsen kring Ferlin och som Ferlin tillägnar dikten "Utanför ett café", var C.J. Björklunds högra hand och sågs ofta med bidrag. Så småningom kom ju även som vi vet Ferlin, Björklund och Walfridsson att samarbeta på annat sätt, nämligen i radiospelet **Spelkosackerna** 1934.

Dikten härintill publicerades som nyårsdikt i 1932 års första nummer. Den kom sex år senare in i **Goggles** under rubriken "Gårdar grå" med en del ändringar. Brandversionen saknar strofindelning men i samlingen består dikten av fem strofer, varav den sista strofen inte har någon motsvarighet i **Brand**, utan är ett tillägg, som fått ersätta nyårsdiktens två sista rader. Vidare är dikten skriven i tredje person istället för i första. En del onödiga ord har också uteslutits. Två handskrivna manuskript finns bevarade. I det ena finner man (se vidstående sida) att strofindelningen redan är gjord. "Vi" och "så" har hamnat inom parentes och är således på väg att försvinna. En ny sista strof är skriven, men parentesen kring den tyder på en viss tvekan om den skall vara med eller ej. I det andra manuskriptet har Ferlin bestämt sig och denna version överensstämmer med den i **Goggles.** I ett maskinskrivet manuskript finns dikten med rubriken "Irrbloss". Med denna rubrik finns den också publicerad i en tidning eller tidskrift. Urklippet finns kvar utan någon vägledning om tid eller publiceringsställe eller publiceringstidpunkt. Kanske kan någon i Ferlin-sällskapet ge någon vägledning.

Brandversionens sista strof och Gogglesversionens näst sista: "Se då är det de som vandra..." var enligt bevarade manuskript ursprungligen tänkt som en strof i den i **Goggles** därpå följande dikten "Här tänder ingen ...", som kan betraktas som en fortsättning på den föregående dikten.

Vänliga hälsningar

Jenny Westerstr

Tranströmers lyrik — en korsning i ett ögonblick

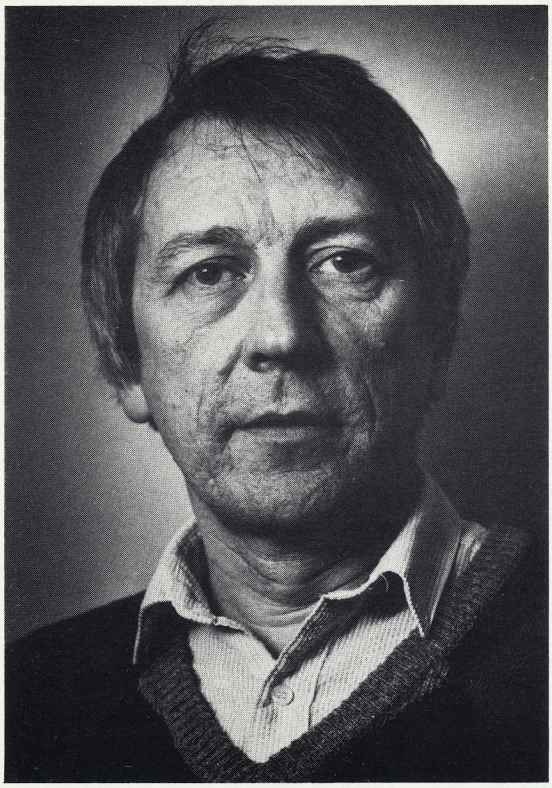

Foto: *KG Svensson*

Det är mycket svårt att säga som det är.

Ibland lyckas någon — det är då en del av den bästa poesin uppstår. Tomas Tranströmer lyckas ofta.

Alltsedan debuten med **17 dikter** 1954 intar hans poesi en självklar central plats i svensk poesi, med åren har den också välförtjänt tillgängliggjorts och uppmärksammats i andra delar av världen. Hans nio diktsamlingar bildar ett ovanligt enhetligt författarskap som likafullt hela tiden befinner sig i förändring. I själva verket kunde just detta sägas vara hans stora "tema": det hela, oföränderliga — som ständigt förnyas, förvandlas.

Hans poesi präglas av en språklig behärskning som liknar enkelhet. Ändå — eller just därför — är den oefterhärmlig. I dikter som mycket ofta tar sin början i en autentisk skildring av t ex ett yttre eller inre landskap, detaljer i en konstnärs liv och verk, en händelse på resan genom ett avlägset land eller i drömmen... får han motsatser att förenas, sammanhang att uppenbaras. Han har alltid haft förmågan att med alla sinnen förnimma att "det finns en korsväg i ett ögonblick" — att våra liv utspelas i ett försvinnande NU som inrymmer historien; det förgångna och det tillkommande.

Tomas Tranströmers dikter ställer ofta fram "Hemligheter på vägen" (det är titeln på hans andra diktsamling från 1958). Dessa hemligheter utreds inte, men uppenbaras. Dikterna träder ut ur och bortom sin upphovsman och blir kontaktpunkter för läsarens egen identitet, som är en del av samma oavbrutet pågående skapelse. Han har kallats "mystiker" — kanske är det befogat, och i så fall är det **delaktighetens** mysterium som hålls fram av texterna. Hans poesi kan inte begränsas med termer som naturlyrik, engagerad samtidsdikt, bekännelselyrik... men något av allt detta finns med i varje strof.

I en intervju i slutet av sjuttiotalet sade Tomas Tranströmer att han "alltid skriver på gränsen mellan den inre världen och den yttre. Jag kallar denna gränslinje 'sanningsbarriären'... det är den punkt där man kan se sanningen." (Sanningsbarriären är titeln på diktsamlingen från 1978.) Hans dikter för ofta en öppen läsare till starka upplevelser av intensifierad livskänsla och hisnande aning om vanligtvis dolda sammanhang; de bärs av författarens starka tro på möjligheten av en Sanning, som aldrig kan förenklas — men som kan uppenbaras som en insikt om att "medvetandet kan omfatta världen"; att det finns "ett rum som rymde alla ögonblick". Dessa dikter är tillgängliga ingångar till det "Stora Minne" där allt inte bara finns bevarat utan lever i djupaste samhörighet.

Bengt Emil Johnson

PS Den som vill fördjupa sin bekanskap med Tomas Tranströmers poesi rekommenderas att — förutom poetens egna verk — läsa Kjell Espmarks studie Resans formler (Norstedts 1983) som ger en insiktsfull introduktion till hela författarskapet.

Tre dikter ur
Det vilda torget
(1983)

Från mars -79

Trött på alla som kommer med ord, ord men inget språk
for jag till den snötäckta ön.
Det vilda har inga ord.
De oskrivna sidorna breder ut sig åt alla håll!
Jag stöter på spåren av rådjursklövar i snön.
Språk men inga ord.

Nittonhundraåttio

Hans blick flyttar sig ryckvis över tidningssidan.
Då kommer känslor så frusna att de tas för tankar.
Bara i djup hypnos kunde han bli sitt andra jag,
sin dolda syster, kvinnan som går med de hundratusen
skriande "Död åt schahen!" — fast han redan är död —
ett marscherande svart tält, from och full av hat.
Jihad! Två som aldrig ska mötas tar hand om världen.

Postludium

Jag släpar som en dragg över världens botten.
Allt fastnar som jag inte behöver.
Trött indignation, glödande resignation.
Bödlarna hämtar sten, Gud skriver i sanden.

Tysta rum.
Möblerna står flygfärdiga i månskenet.
Jag går sakta in i mig själv
genom en skog av tomma rustningar.

Cornelis' sånger — protest och ömsint inlevelse

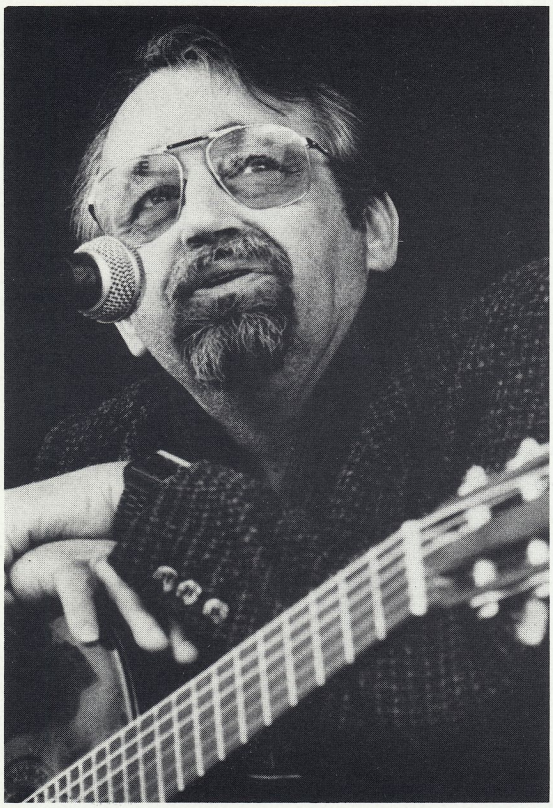

Foto: *Joakim Strömholm*

Ordet **trubadur** kommer från ett latinskt verb, som betyder "uppfinna". I början av det årtusende som nu går mot sitt slut uppträdde de berömda trubadurerna i Frankrike och annorstädes; de som behärskade både dikten och musiken; de vars stränga höviskhet och kyska kvinno-(moders-, Maria-)dyrkan också var bärare av en samhällelig förändring. Cornelis Vreeswijk finns här hos oss — en värdig efterföljare och avrundare av det historiens ögonblick som ett årtusende utgör.

Tidstypisk är han — och tidlös. Hans sånger handlar om medlevande och motstånd, men där finns också en distans som ibland skapar hälsosam klarhet, ibland föder en sorg. Sedan han i början av 60-talet gav ut sin första grammofonskiva, "Ballader och oförskämdheter", har han fortsatt att blanda vredgad protest och provokation mot det väletablerade med ömsint, kärleksfullt framhållande av anonyma, avsida, kantstötta gestalter. Den som lyssnat till visan om den vindögda servitrisen Saskia kan inte annat än älska både henne och Cornelis.

Distansen till det svenska samhället — den som kan ligga till grund för satir och kritik likaväl som identifikation — har kanske att göra med att han är invandrare, han kom till Sverige som 12-åring 1949. Hans temperament är ivrigt och generöst, mångsidigheten stor; han har inte bara diktat och komponerat utan också framträtt som skådespelare på scen och film. Egna gestalter som Fredrik Åkare och Polaren Pär har trätt fram i hans visor, direkt ur folkvimlet, såsom Bellmans figurer gjorde. Han är väl hemmastadd i den litterära traditionen och har besjungit Sandemoses Felicia i sköna visor.
Som sann "uppfinnare" har han förenat sina ord med många sorters musik. Ungdomens inspiration från Georges Brassens och från svarta bluessångare som Leadbelly och Muddy Waters har levt vidare; det är gott om blåa toner i Cornelis' musik. Men också folkmusik och visor från de senaste decenniernas "nöjets estrader" har integrerats i hans musikaliska värld och när han spelade in film i Rio upptäckte han samban — den underbart livfulla dansrytmen som, likt bluesen, också rymmer känslor av vemod och längtan. Genom sitt ständiga prövande av skilda uttryckssätt och former och genom sin beredvillighet och förmåga att samarbeta med unga musiker ger hans konst prov på många lyckliga kulturmöten.

Men först som sist: en sann **trubadur** är också en sann **poet.** Cornelis Vreeswijk har skrivit många fina dikter som alltför lätt skyms bort av de verk som förmedlas från estraderna och genom massmedierna. Se här ett poem ur diktsamlingen **En handfull gräs** (Norstedts 1970). Den passar bra till en presentation, den heter nämligen "Jag".

Bengt Emil Johnson

Jag

av Cornelis Vreeswijk

Min ungdom av makadam
och min historia mitt inne i korvstoppningen.
— Hitler skred över kartan, och vi härmade honom —

I tomma åkrar byggde vi kojor —
mot plank och murar.
Hundarna lekte på gatan, parades och fastnade
så att käringarna hällde kallt vatten på dem.

Och en flicka som hette Nina
drog av sig byxorna och lät oss fingra henne.

Mina steg var kortare då, oftast såg jag
i marken.

Och en dag lekte en pojke med en eld och
tre handgranater.
Men så vart han rädd och pissade på dem ...

Jag har glömt det.

Jag är väl till slut —

av Bo Carpelan

Jag är väl till slut ett litet barn
som sitter i sin koja,
lyssnar till vikens vågor som loja
slår mot bräcklig strand,
minns sommarn som var så varm.
Jag ser på min hand,
det är nästan en främmande hand
och dagarna fyllda av fåglar
som flyger av och an
och snart reser till främmande land,
ser dem ej komma tillbaka.
Jag sitter här i min koja,
är väl till slut ett litet barn.

Hemma igen

av Lars Lundkvist

Jag låser upp dörren.
Min andedräkt är inte av koppar.

Du är hemma,
du har kommit hem!

Hos dig finns inga filologiska tvetydigheter —

varför skulle du eljest
ha lämnat paraplyet på köksbordet

och underbyxorna
på min skrivmaskin?

— Nåväl, nåväl, sade Aristoteles
redan år 353 före Kristus.

Och resan har varit lång från Altair
och avlägset belägna nebulosor.

Kring "Yrkesvisorna"

av Staffan Björck

ROBERT HÖGFELDT:

Skomakaren

Man måste sno och man måste hasta.
Det blir just inte nån tid att rasta
och ta igen sej ett litet slag
när man har sådan praktik som jag!

Man måste sno och man måste pligga,
i den så kallade selen ligga
från tidig morgon till kvällen sen.
Man hinner inte ta av pincenén.

Man varder sliten och böjd och trötter
— Vad är det där som har tusen fötter...?
Håhå — jaja, nu är saken klar:
man ser i syne på gamla dar.

NILS FERLIN.

Under 1920-talet utbildades i svensk press det sympatiska bruket att poeter och tecknare sammanträffade i spalterna. Den illustrerade dagsversen som fortlevat i decennier, är det stora exemplet på detta. Då Nils Ferlin skrev aktuella verskrönikor i Idun under de första krigsåren, bidrog Per Beckman med teckningar, men enligt Häggquist hade det redan på 20-talet förekommit att Ferlin och artisten Harald Hammer tillsammans figurerat i några Göteborgs-tidningar. Yrkesvisorna går i själva verket tillbaka på ett liknande estetisk-journalistiskt samarbete. Flera år före utgivningen i bokform 1944 hade nämligen Ferlin publicerat dem i Folket i Bild med Robert Högfeldt vid ritstiftet. Företaget omtalas av Jan Smidt i en studie över Folket i Bild (i Vec-

kopressen i Sverige. Analyser och perspektiv, ett samlingsverk som Avd. för pressforskning vid Litt.vet.inst. i Lund gav ut 1979) men har inte mycket berörts i Ferlin-sammanhang.

Något poetiskt storverk är ju vissamlingen ingalunda, men i tidningen var det gemensamma resultatet av ord och bild betydligt mer lyckat än i boken, och man kan undra varför förlaget genomdrev att Högfeldt byttes ut mot Ossian Elgström. Denne hade tidigare utfört en rad illustrationsarbeten åt Bonniers, bl a till Fredrik Ströms samlingar av ordspråk och ordstäv. Han hade också fått en rad egna arbeten utgivna av förlaget, bl a sitt storslaget fantasifulla edda-verk. Det troliga är väl att Bonniers hade någon fordran på Elgström som denne fick avbetala genom att rita till yrkesvisorna. Uppgiften har inte inspirerat honom, och flera av teckningarna är förbluffande klena, rent ut sagt ledsamma. Eftersom de dessutom är allmänt tillgängliga i boken från 1944 skall intresset i fortsättningen huvudsakligen knytas till den undangömda produktionen av yrkesvisor i FiB 1939.

NF hade redan ofta lämnat bidrag till FiB, både i kåseriform och på vers. Han hade bl a skrivit texterna till en av Gösta Bjelkebo ritad barnserie om Lars och Lisa i Stockholm; den utgavs av Lindqvists förlag 1937. RH tycks däremot icke tidigare ha medverkat i tidningen. Med stora bokstäver kungöres det nu i nr 4 1939, att han nästa vecka skall börja medarbeta med en serie "gubbar". I sällskap har han NF, "vår populäraste skald", som "rimsaltat de roliga Högfeldt-teckningarna". Mycket riktigt bjuder nr 5 på Sotaren och ett löfte om att "Nästa Högfeldt kommer i nr 7". Varannan vecka året ut uppenbarar sig sedan paret RH-NF på s 15 i tidningen.

Ska man nu av det sätt på vilket marknadsföringen sker, dra slutsatsen att det är Högfeldt som spelar första fiolen i ensemblen? Var det han som hade mest att säga till om då yrkeslistan och så småningom sceneriet för det enskilda numret fastställdes? Och var det han som från gång till gång gjorde det första utspelet, så att NF alltid skaldade till en bild av RH? Eller tillgick det ibland? ofta? precis tvärtom eller under fortlöpande överläggningar? Är man nyfiken på villkoren för estetiskt skapande är detta inga likgiltiga frågor, men de tycks omöjliga att få slutgiltigt besvarade. Högfeldts maka som stod honom mycket nära i arbetet kan lika litet som Ivar Öhman i FiB erinra sig gången i proceduren, och vem kan begära det på nära halvseklets avstånd? Resultatet självt tillåter bara sällan några slutsatser om vem av parterna som varit först med sitt förslag. När det gäller Hembiträdet hör vi dock poeten tolka en förelagd bild:

En karl blir kär först när han är mätt,
om jag begriper herr Högfeldt rätt.

I balanskonstnären-Kyparens fall verkar det också troligast att det är RH som är först ute och NF som förevisar bilden för läsaren och gör en storpolitisk tillämpning. Ett skoj inne i skojet värt att begrunda bjuder Forskningsresanden på. Denne anträffar mitt i djungeln en naken neger som sitter utanför kralen och högläser ur Folket i Bild för de sina. Numrets omslag pryds tillfälligtvis av just den forskningsresandes anlete som på bilden kommer störtande fram ur djungeln och som är den som för ordet i NF:s verser. Ett påhitt som detta ligger bestämt mer för RH:s leklynne än för NF:s, men säker ska man inte vara. Synen av tidningsnumret i den svarte mannens hand kommenteras av den talande med att det inte finns något direkt "hinder för att han (negern) lånat det av Bolinder". Reflexionen är så mycket mer välfunnen som den celebre jorden-runt-fararen under den gångna vintern hade skrivit resereportage just i FiB. Återkommen till fosterlandet hälsades han med blommor av tidningens redaktör enligt ett foto i samma nummer där yrkesserien startar. När det omsider blev aktuellt med bokutgivning av NF:s verser på annat förlag var det förstås inte längre på sin plats att påminna om FiB:s afrikanska spridning. Men NF ville inte avstå från den bolinderska poängen, utan hans text framkastar nu att det väl inte fanns något hinder att den ordenstrissa som Ossian Elgströms neger ståtar med, har lånats av Bolinder!

Detta med den sannolika ordningsföljden mellan bild och ord i tillblivelsen är inte det enda som tyder på att NF kanske aldrig varit primärt och helhjärtat intresserad av detta projekt

ROBERT HÖGFELDT:

KYPAREN

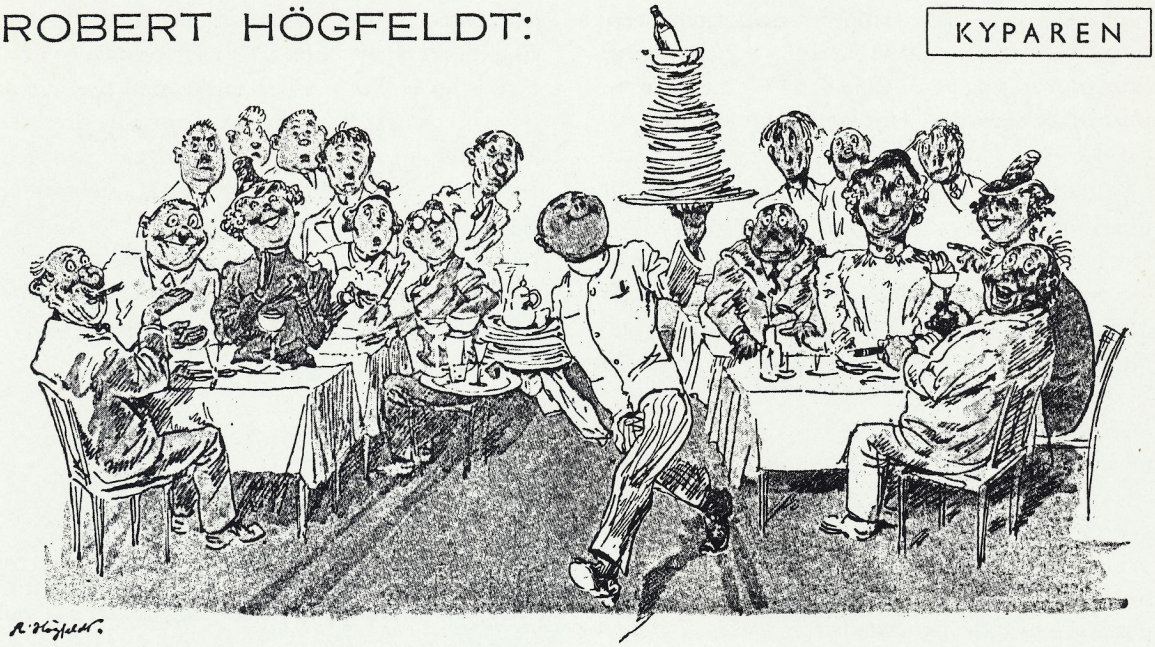

Att denna yngling har svikt i benen
och skulle göra sej skarpt på scenen
en attraktion för en varieté,
det torde läsaren genast se.

Kan vi ej dagligdags konstatera
hur det är svårlärt att balansera?
Men denna gosse är en jonglör
som vi får buga oss artigt för.

Man kunde önska att världens store
allenast hälften så styva vore.
Då slog de inte — i rus och ras,
så många dyrbara ting i kras.

NILS FERLIN

eller belåten med dess resultat. Ett annat tecken ser jag däri att han inte lägger någon kärlek eller ambition i namnet på boken 1944. "Yrkesvisor" — hur torrt och trivialt i jämförelse med de originella och karaktärsfulla titlarna på alla de stora samlingarna!

Vidare besynnerligheten att varenda en av dessa bortåt två dussin texter är avfattad på den enkla, ytterst regelbundna fyrradiga strof som lättast känns igen från Apladalen vid Värnamo. Saken är på tal i boken, i en deklaration på s 4: "Samtliga i denna volym föreliggande visor går — har textförfattaren upptäckt — att sjunga efter den gamla melodien "I Apladalen i Värnamo". Naturligtvis är det inte fråga om någon sen och oförmodad upptäckt av förf även om det till att börja med kan ha varit ofrivilligt som han föll in i Värnamo-trallen. Redan i förbindelse med några av de första visorna i FiB-trycket hänvisas öppet till detta melodimönster. Inne i en text ekar dessutom själva signaturnamnet, nämligen i Tidningsredaktörens anatema över alla skribenter som belägrar honom, "den ene mer än den andre galen/från Vilhelmina och Apladalen".

Att det mekaniskt upprepade metriska schemat skapar en känsla av monotoni är säkert många läsares intryck. Men det givna musikaliska underlaget kan väl också upplevas som en styrka. NF själv kände sig kanske därmed förankrad i skillingtryckets pålitliga folktycke.

Det är onödigt att dröja vid de icke så få ställen där man besväras av litterära eller språkliga vårdslöheter som är sällsynta i de delar av pro-

duktionen som NF verkligen satsade på. Låt oss i stället begrunda själva ämnesbehandlingen. Vad är att säga om yrkesurvalet i den mån nu NF påverkade det? Har det något genuint ferlinskt i sig? Kärnan bildas förstås av de klassiska hantverken som alltid varit med och som figurerat t ex i kortspelet Löjliga familjerna, målaren, snickaren, skomakaren, skräddaren, sotaren, smeden, kopparslagaren och några till. Perukmakaren och slaktaren saknas och likaså bryggaren, trots att NF hörde till dennes trogna avnämare. Varifrån rekryteras då återstoden av samlingen? Något närmande till LO-kollektivet, såsom troligen flera i tidningsledningen skulle ha önskat, kan inte förmärkas. Däremot är det viktigt att kvinnorna blivit representerade på yrkesmarknaden, utom av hembiträdet också av konstnärsmodellen, skollärarinnan och tvätterskan. Denna sistnämnda har avlockat RH en frodig och festlig bild och NF en något mindre saftig moralkaka. Fabrikernas pulver är nog bra, men

Det bästa tvättmedlet heter flit,
det gör den svartaste krage vit.

En förhoppning att något av de nytillkomna yrkena skulle spegla NF:s egna brokiga erfarenheter gäckas. Skådespelaren och skalden har båda fått verser såväl som bilder men inga minnesvärda. Skådespelaren får t o m bryta versrytmen för att berätta om hur han glatt västgötapubliken med Hamlet-frågan förnedrad till simpel vits "Vara eller inte Vara". Tidningsredaktören fångas som jag redan nämnt i en för yrket föga representativ situation, där han tar ställning till ett manuskriptanbud utifrån. Det är just besökarens roll som NF själv upplevt, supplikantens. Här har Ossian varit framme på egen hand: antagligen på pin kiv har han givit den manuskriptpacke som skrivaren räcker fram inte någon poetisk titel utan "Om Gynekologiens nackdelar".

Vill man finna något omisskännligt ferlinskt drag i urvalet av nya yrken, så ligger det i att flera av dem är udda, marginella, med bara en handfull utövare. Så äventyrsförfattaren, konstnärsmodellen, trädgårdseleven, pantlånaren och forskningsresanden. Modellen klagar över tunga bördor och onaturliga poser och vädjar till vår mänskliga medkänsla då hon som slutord använder rörelseverbet "gå" i betydelsen sluta, lämna in:

Jag är en människa bland genier
och en modell på akademier.
Där får jag sitta, där får jag stå.
När jag blir gammal så får jag gå.

För RH har uppgiften varit välbehaglig: ett myller av löjliga genier med solkiga vita rockar och höjda penslar församlade kring motivet som vänder ryggen åt läsaren och balanserar en jättelik kruka på ena axeln. För flickans rosiga hull har tryckeriets sparsamma färgresurser mästerligt tillvaratagits. Elgströms ateljéscen är långt mindre engagerad resp engagerande.

Äventyrsförfattaren bygger både i text och bild framgångsrikt på idén om en kontrast mellan å ena sidan berättarens smak för det rafflande på tavlor och i de egna böckerna och å andra sidan hans jovialiska privatperson med en skön filt om benen och en thekopp i näven. Artisterna är denna gång väl samstämda, men Ossian kniper en extra poäng. Omärkligt både för NF och mannen i filten har fönstret öppnats och tre bovar med pistol och kofot står färdiga att bereda författaren ett handgripligt äventyr.

Yrkesvisan är ingen omfångsrik genre i svensk poesi, men den har anor tillbaka åtminstone till Bellman som ger den hunsade hårfrisören röst ("Stackars Pelle, som måste krusa och kamma"). I 1800-talets tradition är skrytvisan en omhuldad typ ("af alla handtwerk i denna werld, är smedens dock det förnämsta"). En annan är förnöjsamhetens fromma suck ("Mitt nät, min ekstock och min koja, är hvad af lyckan jag begär"). Nidvisan riktad mot enskilda misshagliga yrkesmän här eller där kan räknas som en tredje grupp.

Nils Ferlins yrkesvisor har som synes ingenting gemensamt med någon av dessa vistyper. Hos honom möter man inte någon yrkesman i helfigur som presenteras eller själv presenterar sig under utövande av sin verksamhet. Poeten och hans tecknarkollegor är ute för att roa med en anekdot, en lustig historia, en humoristiskt fattad situation, i vilken någon yrkesman agerar.

Med förlov sagt lyckas det inte alltid så väl. Men i skomakarens fall har alla de tre inblanda-

ROBERT HÖGFELDT:

FORSKNINGSRESANDEN

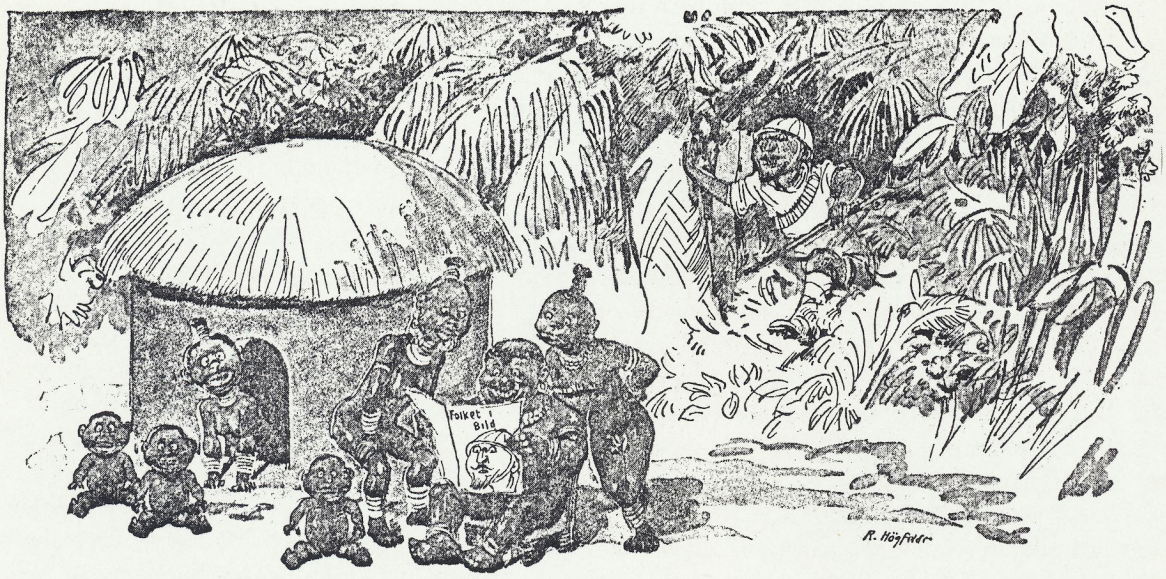

Jag blev så trött att i städer driva,
jag ville ut till det primitiva.
Men vart jag vankar och vart jag går
där har kulturen satt sina spår.

Nyss tog jag fel på den här personen:
Han tillhör klart civilisationen
fast han är naken och syns rätt vild:
Han har ett ex. av Folket i Bild!

Naturligtvis möter inget hinder
att han har lånat det av Bolinder.
Men mäkta snopen jag blev ändå,
det må man alls inte undra på.

NILS FERLIN.

de något att komma med. RH:s mäster ser en jättelik tusenfoting ringla ner i verkstan med krav på att enligt väggreklamen få alla sina 500 par skor halvsulade medan han väntar. NF ställer diagnosen: mäster har för mycket att göra, vidundret är en produkt av hans överhettade inbillning, han ser i syne! Utan att texten ändras kan sedan Ossian Elgström lansera en helt ny bildidé: i sitt utmattade tillstånd lyfter mäster blicken mot källarlokalens fönster och fasar ett ögonblick inför skräcksynen av alla mer eller mindre trasiga skodon som vimlar på trottoaren. Tänk, när han ska laga dem alla!

Yrkesvisorna i bokform på hösten 1944 framkallade inga långa recensioner men många, och i stort sett var mottagandet välvilligt. Oväntat prisade en rad anmälare också Ossian Elgströms teckningar såsom fyndiga och väl stämda till texterna; föregångaren RH nämndes ingenstans. I ett par socialdemokratiska tidningar, bl a Östergötlands Folkblad (1 dec) satte sign Rayo (Conny Johansson) sitt kritiska omdöme på Apladalens vers. Den plumpa insinuationen i andra raden visade sig såtillvida korrekt som det var just året därpå som NF förenade sig med Henny Lönnquist:

Ferlin har skrivit en bok om yrken
för att få hop'et till bröllopsfyrken.
Om vart och ett han har gjort en drill,
som Osse Elgström har ritat till.

På detta versmåttet går de alla
för det är trevligt och lätt att tralla,
och snyggt och prydligt som snickeri
är Nisses nyaste poesi.

Tre strofer ägnar han åt personen;
detsamma räcker till recensionen.
Sen får vi hoppas på bättre sång
av Nils Ferlin någon annan gång.

Den förhoppningen infriades redan samma höst med många kulörta lyktor. Flera skribenter förde ihop de båda böckerna i en och samma anmälan, så Bertil Gedda i Ny Tid (12 dec) Han talar om en spänning i NF:s konstnärskap mellan två sidor av hans väsen. Med många kulörta lyktor är till sin kärna ett verk av den ensamme drömmaren och gycklaren med de djupt personliga tonfallen. Men lika mycket är NF den flitige versmakaren, som tar emot beställningar och fullgör leveranser. Nu har den strävsamme yrkesmannen skrivit muntert och vänligt om ett par dussin andra yrkesmän.

ROBERT HÖGFELDT:

MODELLEN

Jag är modell — jag får stå och huka
och sitta med en assyrisk kruka
ibland på axel, ibland på knä
tills hela kroppen blir styv som trä.

Tänk efter själv om er midja lyder
till alla möjliga attityder,
den ena vind och den andra skack?
och sällan får man ett ord till tack.

Jag är en människa bland genier.
Jag är modell på akademier.
Där får jag sitta, där får jag stå.
— När jag blir äldre så får jag gå.

NILS FERLIN.

Se människan

av Birger Lindberg

Se människan i glänsande
brynja
i spetskrås och näbbskor
av guld

ja märk vår yviga gångart
på fåfängans grand hotell

se frostbitna själar dansar —
hjärtan tyngda av skuld

Indisk spegel

av Per Ahlmark

Jag ser mig själv och stirrar
Vishnu rätt i ögonen. Eller en blomma
och en svan, kanske en palm som
skyler mig i dessa speglar. Jag
frågade fabriken om fikonlöv
för själen. De svarade att folk
kräver en helig bild och lite
guldfärg över glaset. Träder
du fram bland gudar har
spegeln gjort sin plikt, sa
Globe Mirror Industries i Madras

PRESSROSOR för FABIANS Revyvisor

"Fabians Revyvisor" är ett värdefullt komplement till de Ferlinska diktsamlingarna".

Norrtelje Tidning.

"En liten unik bokutgåva av Nils Ferlin. Redan bokomslaget och det trevliga formatet ger mersmak. Inte bara unik ferliniana, utan därtill en bit kulturhistoria".

Säffle-Tidningen.

"Det här är en trevlig bok och intressant för den som kanske trodde att Nils Johan Einar Ferlin var en man som stod och väntade på den stora kometen eller att kärleken skulle komma till byn. Det är inte utan att man tycker sig vara bekant med halva Filipstad efter att ha läst igenom boken och texterna".

Ludvika Tidning.

"För alla Ferlin-älskare är den nya boken givetvis ett ovärderligt komplement till de tryckta diktsamlingarna från 1930 och framåt. Särskilt som dessa kupletthäften, när de någon gång förekommer på bokauktioner, betingar svindlande priser".

Ferlin-sällskapets "Poste Restante".

"Det är en god gärning som Bronells Förlag utför när dom nu ger ut Fabians Revyvisor. En snygg volym med ett originellt omslag av Jan Wikner".

Arbetet.

"Utgivaren har utfört ett stort arbete med att försöka identifiera alla de lokala potentater som, oftast med bara öknamn, förekommer i visorna. En fin liten bok, med förord, efterskrift och personregister. Därtill en viktig bok för förståelse av Ferlins senaste lyrik och i sig ett stycke filipstadshistoria och allmän kulturhistoria".

Värmlands Folkblad.

BESTÄLLNINGSKUPONG

Härmed beställes ..... ex. av FABIANS REVYVISOR à pris 98:— inkl. moms att sändas mot postförskott under följande adress:

Namn .....

Adress .....

Postadress .....

.....

Frankeras ej
Bronells
betalar
portot

Bronells
Box 318
682 01 Filipstad

Svarsförsändelse
Kontonummer 2267
682 01 Filipstad

Någonstans i det förflutna

av Bert Westerström

Någonstans i det förflutna
söker jag
den röda boj, som utmärker
min ankarplats i tillvaron.

Någonstans i det förflutna
söker jag ...

Men jag liksom du vet,
att i det förflutnas regnskog
är allt förändrat.

De röjda fält,
som våra händer befruktat
vilar i trädens kronor.

Högt över våra huvud
löper ankarkättingen
som en lian
mellan grenarna.

För luftens väsen,
de bevingade,
finns möjligheten
men inte för oss.

Högt över våra huvud
vilar den brustna strängen
till det förflutnas fäste.

Ferlin-tallrikar

Nr 1

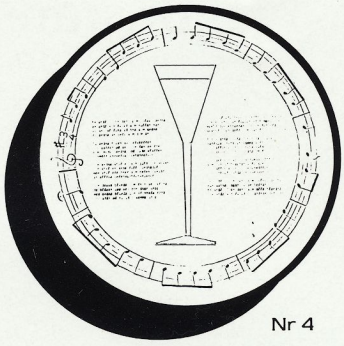

Nr 4

Nr 2

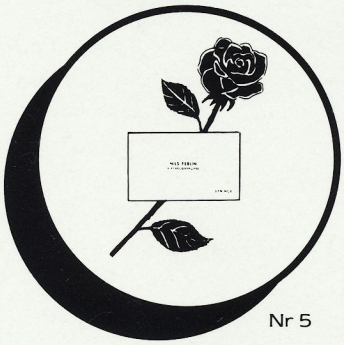

Nr 5

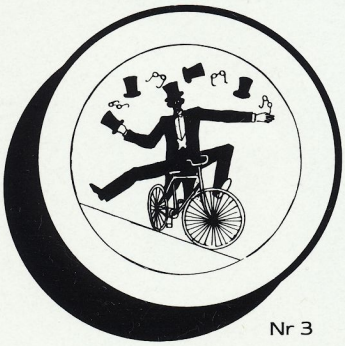

Nr 3

Nr 6

Du kan fortfarande så långt lagret räcker köpa *alla* tallrikar i denna säregna samlarserie. Marknadspriset i t ex bokhandeln är nu kr 170:—, inkl moms.

De medlemmar i Nils Ferlin-Sällskapet som nu beställer lägst 6 st, betalar endast kr 650:— inkl moms. Frakt och exp-avgift debiteras ej.

Köper Du enstaka tallrikar är priset nu kr 125:— inkl frakt och exp-avgift.

Nils Ferlin-Sällskapet är förmånstagare och erhåller kr 10:— per tallrik. Denna förmån medför att sällskapets priser och stipendier ej skall behöva reduceras t v. Vi hoppas och tror på en fortsatt medverkan från Din sida.

Denna tallriksserie utförd av prof K-G Bejemark är en värdefull och fin gåva att ge bort till en litteraturvän, t ex på en bemärkelsedag. Gör det! Beställes genom Enström Trading Co AB, Box 57, 163 91 SPÅNGA. Tel 08/795 90 00. Karin Nordell eller Gun Olofsson efterfrågas.

"Sånger utan ord"

En tidig sommarmorgon härförleden förklarade vederbörande skivpratare i radions program 3, att den just spelade melodin, Lille Bror Söderlundhs tonsättning av Nils Ferlins "Kärleken kommer och kärleken går", var inspelad i arrangement av Jerker Halldén, och att den ingick i en samling med titeln "Sånger utan ord".

Vad skulle Lille Bror ha ansett om en sådan presentation? För att inte tala om Nils?

P 3:s nattradio består som bekant till övervägande del av någon sorts ljud, som antingen innehåller dunk-dunk eller ylande, oftast båda delarna på en gång. När det med mycket långa mellanrum ges plats åt verkliga melodier, kunde man möjligen tänka sig att vederbörande "programledare" gör sig omaket att ta reda på sådant som han tydligen är komplett okunnig om.

GL

Musik för fullvuxna

är en rolig titel på ett roligt radioprogram, ofta nostalgiskt och alltid lärorikt tack vare den eminente programledaren Thord Carlsson. Lika spirituellt som lättsamt ger han intressanta kommentarer till de olika melodierna, tonsättarna, musikanterna eller sångarna. Han berättar för PR att en av de vanligaste skivkategorierna — efter oslagbare Taube — är Nils Ferlins visor, oftast till Lille Bror Söderlundhs melodier. Inte sällan är det enbart dessa melodier utan ord. Mycket vanlig är också Torgny Björks version av "I folkviseton". Men de vanligaste önskemålen är givetvis "När skönheten kom till byn" och "Får jag lämna några blommor".

Pekoralisten

Att staka sig på marginaler
och treva efter rätta ord,
att slå på klingande cymbaler
och ändå falla över bord
på färden över diktens ocean
— det ödet drabbar versens charlatan.

lyriker som vill vara okänd

NU PÅ LP-SKIVA OCH KASSETT!!!

FABIANS Revyvisor

Ett urval av

Nils Ferlins revykupletter

presenterade av

GUNDE JOHANSSON
JAN WIKNER
ROLF MÅRTH — BROR FRISK

Distribution:

Grammofon AB Electra,
Ferlingruppen

Samtliga Nils Ferlins revykupletter finns samlade i boken Fabians Revyvisor som givits ut av Bronells, Filipstad.

Traditionsrik Söder-krog

"Pelikan" är ett gammalt traditionsrikt restaurangnamn i Stockholm, en gång en riktigt hygglig krog alldeles intill Gamla Stadshuset vid Slussen, d v s nuvarande Stadsmuseet. Men det ställe på Blekingegatan som öppnar sina gemak för Nils Ferlin-Sällskapet den 24 oktober har äldre anor än så. För ett drygt sekel sedan vimlade det av krogar i dessa kvarter i kanten av Götgatan. Det näringsställe som småningom flyttade till Blekingegatan 40, låg vid nuvarande Götgatan 91 och hette "Ekorren". Det var en typisk dåtida brännvinskrog, där supen (5 cl) kostade 6 öre och det vanliga tilltugget var halstrad saltströmming. Ett bättre begagnat smörgåsbord "utan vidare spisning" betingade hela 75 öre, men då ingick tre supar i priset.

År 1904 byggdes den nuvarande fastigheten vid Blekingegatan 40. I aktualitetens namn döptes restaurangen 1905 till "Port Arthur", det år då den berömda fästningen fick fred efter ryskjapanska kriget. Några mer svårartade slag hölls heller aldrig vid Blekingegatan. Det var en typisk arbetarkrog, där man efter Bratt-system och andra moderniteter fram på 30-talet tålmodigt köade för att få två vita och en brun, övervakad av sedvanlig stadig dörrvakt.

Också Klara-Bröderna kom på tillfälliga exkursioner till Port Arthur, när de som omväxling tog en längre promenad än till "Pilen". Krogen fick snart det vänliga smeknamnet "Pottan". Också vid dessa nötta bord har det skrivits diktutkast och diskuterats 30-talslitteratur.

Omkring 1960 övertog man namnet "Pelikan" från den då nedlagda restaurangen vid Slussen. I SARA:s regi renoverades "Första klass matsal" fullständigt, medan den större salen under beteckningen andraklasskrog förblivit sig ganska lik. Sedan länge pryds långväggen av en enorm Anders Hagborg i formatet 2×3 meter. Avdelningen är ett frekventerat lunchställe men har också många gamla Söder-bor som stamgäster. Nacka Skoglund som bodde i grannkvarteret hade sitt stambord i ett av hörnen. Stamkyparna Rolf och Harald känner de flesta av sina gäster.

Förstaklassavdelningen till vänster har namn om sig att hålla hög kulinarisk standard (det är alltså där Nils Ferlin-Sällskapet skall bänka sig). Avdelningen "Gropen" längst in har en vacker röd plyschmöbel, övertagen från gamla Östermalmskällaren.

Sedan 1984 är "Pelikan" åter en helt fristående restaurang, ägd av Berit von Zweibergk och Marianne Svensson.

Intygar på heder och samvete

GL

Porträtt på villovägar

Konstnären Roland Svensson berättade för en tid sedan hos Sällskapet Bokvännerna om sitt samarbete med Sven Barthel på Gillöga under kriget. Enligt referat i Sällskapets förnämliga tidskrift "Bokvännen" nämnde han också om sina kontakter med Nils Ferlin och att han "målade bl a på eget bevåg ett porträtt av skalden. Tanken var att det skulle införlivas med Bonniers porträttsamling på Nedre Manilla. Han gick upp med det till förlagshuset för att visa det för förläggarna. De var dock upptagna, och han fick lämna det i expeditionen. Efter någon månad uppmanades han att komma och hämta det: 'Herrarna är inte intresserade.' Tavlan köptes dock för 200 kr av Uno Eng som råkade komma när konstnären med viss möda höll på att paketera den.

Några år senare var advokaten Uno Eng författare och bohem och såg sig tvungen att 'stampa' på tavlan. Svensson köpte kvittot av honom, målade lite mer på porträttet och lämnade upp det igen till Bonniers. Efter en tid ringde gamle Karl-Otto Bonnier upp och var lite fundersam. Han hade för sig att han hade sett tavlan förut, men då hade den kostat 200 kr och nu var priset 600 kr. Han tyckte, att det var en 'väl kraftig ökning på så få år', men affär blev det i alla fall."

Vänligen
glöm inte höjningen
av
årsavgiften
från 50 kr till 60 kr
från 1 jan 1988

Se under
"Årsmötet" här bredvid

ÅRSMÖTET 1987

Som vanligt var årsmötet 1987 allmänt positivt inställt, vilket bl a tog sig uttryck i att verksamhetsberättelsen godkändes, att den framlagda balans- och resultaträkningen fastställdes, och att styrelsen beviljades ansvarsfrihet för sitt fögderi.

Till ordförande omvaldes Jenny Westerström. Den grupp inom styrelsen som stod i tur att väljas för det kommande året omvaldes också liksom övriga ordinarie ledamöter. Den enda förändringen sedan tidigare bestod i att Bengt Emil Johnson valdes in på den suppleantpost, som Eva-Lisa Lennartsson avsagt sig.

I detta sammanhang beslöt årsmötet att styrelseledamöternas antal skulle fastslås till lägst fem och högst nio. Antalet suppleanter skulle förbli oförändrat tre. Eftersom detta beslut gäller ändring av Sällskapets stadgar, krävs nytt beslut vid nästa årsmöte.

Till revisor omvaldes Sten Skanne och till revisorssuppleant Kerstin Malmström. Till ledamöter av valberedningen omvaldes Maj-Britt Carlson, Henry Iserman och Erik Midfalk med Henry Iserman som sammankallande.

Ordföranden meddelade vilka namn som redan i styrelsen eller på annat sätt föreslagits som kandidater till årets Ferlin-pris och trubadurpris. Under årsmötet föreslogs ytterligare namn. Ordföranden erinrade om medlemmarnas möjligheter att inkomma med flera förslag till styrelsen senast den 15 augusti.

Sedan Curt Enström kort redogjort för Sällskapets ekonomi och efter ingående diskussion beslöt årsmötet att höja årsavgiften från 50 kr till 60 kr, för studerande och pensionärer från 40 kr till 50 kr.

Med anledning av att Nils Ferlin skulle fyllt 90 år 1988, hade förslag inkommit om att Sällskapet skulle arrangera en jubileumsafton med artistframträdanden. Eventuellt skulle då också Sveriges Radio kunna göra en bandupptagning för sändning. Eventuell vinst skulle tillfalla Sällskapet. — Årsmötet uppdrog åt styrelsen att vidare behandla förslaget.

Med anledning av ett förslag från Henry Iserman om en ändring av tidpunkten för prisutdelningen, som brukar vara förlagd till dagarna kring den 21 oktober, till att i stället alltid äga rum en lördagseftermiddag, fick styrelsen i uppdrag att närmare undersöka frågan.

Den invanda Cordon Bleu:n begicks så, nedsköljd på lämpligt sätt, varpå följde sedvanlig underhållning och lika sedvanligt lotteri.

Om översättningar

I Poste Restante nr 1/1987 publicerades två av Nils Ferlins dikter på portugisiska: "Jag kunde ju vara ..." och "Inte ens ...". Materialet kom till redaktionen via dels en medlem och dels en släkting till den uppgivne översättaren. Långt senare har båda meddelat, att de genom ett missförstånd insänt en icke korrigerad fotokopia av ett korrektur, som var avsett för helt annat ändamål.

Poste Restante är alltså helt utan skuld till den icke önskade publiceringen.

NYA MEDLEMMAR

t o m 15 augusti 1987

Adriansson, John, Västansjö 8256, 770 14 Nyhammar
Asterhag, Lena, Söderköpingsg. 5, 252 50 Helsingborg
Bagge, Axel, Pl 9439, 430 41, Kullavik
Biblioteksnämnden, Box 12199, 102 25 Stockholm
Björkström, Greta-Lisa, Nordostpassagen 42, 413 11 Göteborg
Bohman, Claes, Drottningg. 134, 252 33 Helsingborg
Carlsson, Sten Gösta, Citrong. 12 B, 441 55 Alingsås
Cronström, Sven, Alkv. 90, 613 00 Oxelösund
Cronström, Vera, Alkv. 90, 613 00 Oxelösund
Ekling, Git, Alviksv. 3-5, 161 36 Bromma
Engstrand, Birgitta, Tennringen 59, 175 74 Järfälla
Efraimsson, Henrik, Dalstadsv. 19, 710 15 Vintrosa
Ericsson, Harry, Havsörnsg. 23, 552 70 Jönköping
Forsström, Anna-Maja, V Gröng. 4, 451 51 Uddevalla
Fredholm, Lennart, Pihlgrensg. 2, 652 26 Karlstad
Gullers, K. W., Sibylleg. 54, 114 43 Stockholm
Holand, Sven-Gunnar, Ringv. 8, 831 37 Östersund
Holmer, Birgitta, Annebodav. 39, 125 36 Älvsjö
Hård af Segerstad, Ulla, Rörstrandsg. 44, 113 33 Stockholm
Hällgren, Annalisa, Stockrosv. 2, 122 32 Enskede
Hällgren Rune, Stockrosv. 2, 122 32 Enskede
Jensen, Inga Margareta, c/o Rolf Franzén, Krokusv. 29, 181 31 Lidingö
Johnson, Gunnar N., Kanngjutargränd 11, 162 26 Vällingby
Klang Gerd, Kullstigen 24, 142 00 Trångsund
Lidström, Ture, Idung 6, 113 45 Stockholm
Lindskog, Leif, Alströmerg. 31, 112 47 Stockholm
Lööv, Bengt, Intagsg. 4 A, 633 50 Eskilstuna
Persson, Nils, Solhemsv. 6 B, 141 31 Huddinge
Pettersson, Raquel, Västmannag. 52, 113 25 Stockholm
Stenbeck, Greta, Frejg. 55, 5 tr, 113 49 Stockholm
Ståhl, Kerstin, Brännkyrkag. 10 B, 117 20 Stockholm
Söderman, Börje, Åsög. 70, 116 24 Stockholm
Thunberg, Margareta, Vanadislunden 1 C, 113 47 Stockholm
Wellgren, Elisabeth, Mosstenabacken 1, 124 32 Bandhagen
Wendin, Eva, Gyllenstiernsg. 7, 115 26 Stockholm
Wihlén, Margit, Kvarnbergsplan 12, 141 45 Huddinge
Viksten, D, Tegnérg. 6, 113 58 Stockholm
Österberg, Heng, Hildingav. 17, 182 62 Djursholm

Ständigt medlemskap
Ebeling, Elsa, Olshammarsg. 29, 124 48 Bandhagen

Bilaga medföljer

KALLELSE

Alla medlemmar hälsas välkomna till

utdelning av årets pris

till TOMAS TRANSTRÖMER och CORNELIS VREESWIJK

Lördagen den 24 oktober 1987 kl 19.00

i Restaurang Pelikan (traditionsrika f d Port Arthur)

festvåningen, Blekingegatan 40, entréen t.v.

Pristagarna presenteras och presenterar sig.
Enkel aftonvard med husmanskost: smör, ost och sill, oxbringa,
öl eller vatten och kaffe. Pris 150 kr (möjligheter finns till andra drycker,
som man betalar individuellt).
Högst 85 deltagare, d v s de som först anmäler sig.

Anmälan om deltagande kan denna gång göras enbart genom inbetalning av 150 kr på pg 35 21 55-6. Beloppet måste vara Sällskapet tillhanda absolut senast tisdagen den 20 oktober.

Skådespelerskan GERD HAGMAN, Dramaten, reciterar Nils Ferlin.
Annan sedvanlig sång och underhållning.

Än en gång: Observera ändrad lokal!

Hjärtligt välkomna!

Styrelsen

Poste Restante Medlemsblad för Nils Ferlin-Sällskapet nr 2, 1987
Skattmästare: Tor Englund, Sunnanvindsgränd 79, 175 38 JÄRFÄLLA. Tel 0758-174 69
Sällskapets postgirokonto: 35 21 55-6
Redaktör för medlemsbladet: Gunnar Larson, Åsögatan 70, 116 24 STOCKHOLM. Tel 08-68 60 06
Tryck: Rundqvists Boktryckeri i Göteborg

ISSN 0345—9519